

Kamer van volksvertegenwoordigers De Belgische Grondwet

De Grondwet is de fundamentele wet

De Grondwet definieert de staatsvorm, bepaalt de bevoegdheid van de gezagsdragers en de wijze waarop zij hun bevoegdheden uitoefenen.

Omdat de Grondwet de fundamentele regels van de staatsorganisatie vermeldt, komt de grondwettelijke norm vóór de wet en het decreet in de hiërarchie van de normen.

De Belgische Grondwet (gecoördineerd op 17.2.1994) is een geschreven Grondwet, die meer dan 200 artikelen bevat.

Wat staat er in de Belgische Grondwet?

De Grondwet vermeldt, soms uitdrukkelijk, soms impliciet, een aantal basisprincipes waarop ons staatsbestel stoelt.

Bvb. expliciet «Alle machten gaan uit van de Natie» (art. 33)

Impliciet: de scheiding der machten (zie steekkaart nr. 3)

Op basis van die principes kan België beschreven worden als: een rechtsstaat, een democratische Staat, een parlementaire monarchie, een federale Staat en een sociale Staat.

» De indeling en de samenstelling van het federale België

«België is een federale Staat, samengesteld uit de gemeenschappen en de gewesten.» (art. 1)

«België omvat vier taalgebieden.» (art. 4)

Op 7 februari 1831 namen de leden van het Nationaal Congres de Belgische Grondwet aan. Het duurde evenwel tot 1967 vooraleer er een authentieke Nederlandstalige versie was. Tot dan was de Nederlandse tekst slechts een vertaling zonder officiële waarde. Sinds 1991 bestaat er ook een authentieke Duitse versie van de Belgische Grondwet.

» De fundamentele rechten en vrijheden van de burger

- Het recht op gelijke behandeling, het verbod op discriminatie en de gelijkheid tussen man en vrouw (art. 10, art. 11 en art. 11bis)
- Het recht op persoonlijke vrijheid (art. 12, 13)
- Minimumregels in strafzaken en de onschendbaarheid van de woning (art. 14, 14bis en 15)
- Het recht op eigendom (art. 16)
- De vrijheid van erediens (art. 19, 20, 21)
- De eerbiediging van het privé- en gezinsleven (art. 22)
- De rechten en vrijheden van het kind (art. 22bis)
- Het recht op een menswaardig leven, wat impliceert het recht op arbeid, sociale zekerheid, behoorlijke huisvesting, een gezond leefmilieu en culturele en maatschappelijke ontplooiing (art. 23)
- De vrijheid van en het recht op onderwijs (art. 24)
- Persvrijheid (art. 25)
- Vrijheid van vergadering (art. 26) en vereniging (art. 27)
- Het recht om verzoekschriften in te dienen (art. 28)
- Het briefgeheim (art. 29)
- Het vrije gebruik van talen (art. 30)
- Het recht op inzage van bestuursdocumenten (art. 32).

» De bevoegdheidsverdeling tussen de onderscheiden gezagsniveaus en de taken van de gezagsorganen

- De bevoegdheden van de federale overheid, de federale uitvoerende macht (Koning en federale regering), de federale wetgevende macht (Koning, Kamer van volksvertegenwoordigers en Senaat)
- De bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten, de uitvoerende macht (gemeenschaps- en gewestregeringen) en de wetgevende macht (gemeenschaps- en de gewestparlementen) van de gemeenschappen en de gewesten
- De provinciale en de gemeentelijke instellingen
- De rechterlijke macht.

Hoe wordt de Grondwet gewijzigd?

De Grondwet is een fundamentele akte. Het juridische fundament van de Staat moet duurzaam zijn. Het is daarom niet wenselijk dat de Grondwet om de haverklap gewijzigd wordt en de speelbal is van wisselende politieke meerderheden. Het Nationaal Congres legde daarom een aantal wijzigingsbeperkingen op en dokterde een speciale wijzigingsprocedure uit, die sinds 1831 ongewijzigd bleef.

» Enkele beperkingen inzake Grondwetswijzigingen

De Grondwet kan niet gewijzigd worden in oorlogstijd (art. 196), een deel ervan kan niet gewijzigd worden tijdens een regentschap (art.197).

De Grondwet mag nooit in zijn geheel maar wel gedeeltelijk worden gewijzigd.

Bepaalde beschikkingen die de Grondwet afschafte, kunnen nooit meer ingevoerd worden, zoals bvb. de censuur (art. 25).

» Wijzigingsprocedure (art. 195)

Gewone procedure

De wijziging gebeurt in drie fasen.

- 1. De verklaring tot herziening van de Grondwet:**
In deze fase duidt elk van de takken van de federale wetgevende macht (de Kamer van volksvertegenwoordigers, de Senaat en de Koning - lees de regering), in drie afzonderlijke verklaringen, de artikels van de Grondwet aan die door de grondwetgevende macht na de verkiezingen mogen worden gewijzigd. Enkel de bepalingen die op identieke wijze in de drie verklaringen voorkomen, zijn voor herziening vatbaar. De voorstellen van verklaring tot herziening van Kamer en Senaat worden bij gewone meerderheid aangenomen. Na de bekendmaking van de herzieningsverklaringen in het Belgisch Staatsblad wordt het federale Parlement ontbonden.
- 2. De verkiezingen voor de federale wetgevende Kamers:**
Binnen 40 dagen na de ontbinding worden federale verkiezingen georganiseerd. De nieuwe Kamers, die grondwetgevend zijn, moeten binnen twee maanden na de ontbinding bijeenkomen.
- 3. De eigenlijke herziening:**
Kamerleden, Senatoren en de regering kunnen in die fase inhoudelijke voorstellen tot wijziging van de Grondwet indienen. De parlementsleden en de regering kunnen enkel wijzigingen voorstellen voor die grondwetsartikels die in de eerste fase voor herziening vatbaar werden verklaard.

De procedure verloopt bicameraal. De ontwerpen en de voorstellen tot grondwetsherziening moeten zowel door de Kamer als door de Senaat aanvaard worden.

Hiervoor is in elke assemblee een dubbele gekwalificeerde meerderheid vereist d.w.z. dat bij de stemming twee derde van de leden van de betrokken Kamer aanwezig moet zijn en dat de wijziging met twee derde van de stemmen moet worden goedgekeurd.

Overgangsprocedure

Naar aanleiding van de Zesde Staatshervorming werd er een overgangsbepaling opgenomen in artikel 195 van de Grondwet. Aldus kunnen bepaalde grondwetsartikelen zonder verklaring tot herziening en zonder voorafgaande verkiezingen in een welbepaalde zin gewijzigd worden.

De Grondwet wordt steeds vaker gewijzigd

De voorbije decennia werd de Grondwet steeds vaker gewijzigd. De eerste twee grondwetsherzieningen (1893 en 1920) beoogden de hervorming van het kiessysteem. De zes daaropvolgende herzieningen, van 1970, 1980, 1988, 1993, 2001 en 2012-2014, vormden het unitaire België geleidelijk aan om tot een federale Staat.

DOC 55 3719/005	DOC 55 3719/005
CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS DE BELGIQUE	BELGISCHE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS
2 mai 2024	2 mei 2024
RÉVISION DE LA CONSTITUTION	HERZIENING VAN DE GRONDWET
Projet de révision de l'article 7bis de la Constitution, en vue d'ajouter un alinéa réglant le bien-être des animaux	Ontwerp van herziening van artikel 7bis van de Grondwet, om een lid toe te voegen dat het dierenwelzijn regelt
Texte adopté par la séance plénière et soumis à la sanction royale	Tekst aangenomen door de plenaire vergadering en aan de Koning ter bekrachtiging voorgelegd
SÉNAT Documents 7481 - 2022/2023: N° 1: Proposition de révision de la constitution de MM. Anciaux, Ben Chikha et Uyttendaele, Mme Massi, MM. Eerdeleers, Vandenberghe, Van Godseghoven et Doodmont, Mme D'Hose et M. Daems. N° 2: Rapport. N° 3: Auditions. N° 4: Texte adopté par la commission. Annales du Sénat: 24 novembre 2023. CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS Documents Doc: 55 3719 (2023/2024): 001: Projet transmis par le Sénat. 002: Rapport. 003: Texte adopté par la commission. 004: Amendements. 005: Texte adopté par la séance plénière et soumis à la sanction royale. Voir aussi: Compte rendu intégral: 25 avril et 2 mai 2024.	SENAT Stukken 7481 - 2022/2023: Nr. 1: Voorstel van herziening van de grondwet van de heren Anciaux, Ben Chikha en Uyttendaele, mevrouw Massi, de heren Eerdeleers, Vandenberghe, Van Godseghoven en Doodmont, mevrouw D'Hose en de heer Daems. Nr. 2: Verslag. Nr. 3: Hoortzittingen. Nr. 4: Tekst aangenomen door de commissie. Handelingen van de Senaat: 24 november 2023. KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS Stukken Doc: 55 3719 (2023/2024): 001: Ontwerp overgezonden door de Senaat. 002: Verslag. 003: Tekst aangenomen door de commissie. 004: Amendementen. 005: Tekst aangenomen door de plenaire vergadering en aan de Koning ter bekrachtiging voorgelegd. Zie ook: Integraal verslag: 25 april en 2 mei 2024.